

Sari Sarkomaa kok ym.

Kirjallinen kysymys Helsingille ja muulle Uudellemaalle korona-kriisin aiheuttamien verotulomenetysten ja lisäkustannusten korvaamisesta, MAL-sopimuksesta sekä kaupunki- ja metropolipoliitiikan vahvistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Koronaepidemia on koetellut kovimmin Helsinkiä ja Uuttamaata. Suomen koronatartunnoista lähes 40 prosenttia on ollut Helsingissä. Kiitos suomalaisille, jotka ovat sisukkaasti noudattaneet ohjeita, koronatartunnat ovat taittuneet. Sen sijaan rajoitteiden purkamisessa on hallitus kompastellut. Koska pääkaupunkiseudun elinkeinorakenne on palveluvaltainen, ovat koronarajoitukset tuoneet paljon lomautuksia ja irtisanomisia sekä riskin yritysten konkurssiaallosta. Hallituksen viivästyneet toimet ravintola- ja matkailualan tukemisessa ja nopean suoran tuen tuomisessa yrittäjille ovat entisestään vaikeuttaneet alueen yrittäjien tilannetta. Hallituksen on pystyttävä parempaan. Talouden pyörät on saatava turvallisesti ja ripeästi käyntiin. Koronan aiheuttama taantuma iskee rajuimmin isoihin kaupunkeihin.

Kuntatalous kärsii koronaviruksesta pahiten Helsingissä ja Uudellamaalla. Kyse on miljardiluokan vaikutuksista. Uudenmaan liiton laskelmien mukaan alueen kuntien verotulot romahtavat maltillisimmassakin skenaariossa noin 650 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos ajautuu 600 miljoonaa euroa tappiolle. Kriisin talousvaikutukset ovat todennäköisesti selvästi maltillista skenaariota suuremmat.

Esimerkiksi Helsingissä työttömyysaste oli huhtikuun lopussa 18 prosenttia eli 9,4 prosenttiyksikköä heikompi kuin vuosi sitten. Helsingissä oli huhtikuun lopussa yli 63 000 työtöntä työnhakijaa. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen mukaan kuntien alueella oli huhtikuun lopussa yhteensä 143 261 työtöntä työnhakijaa. Tämä on 76 520 (114,7 %) enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Isojen kaupunkien rooli maan talouden veturina on suuri. Ne rahoittavat verotuloillaan köyhimpien kuntien toimintaa valtionosuuksien kautta. Jos niiden verotulot sakkaavat, myös muut kunnat kärsivät.

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirille on tulossa koronaepidemiasta vuosien 2020—2021 osalta vähintään 200 miljoonan euron lisäkustannukset. On tärkeää, että valtio korvaa kasvavat lisäkustannukset suoraan HUS:lle. Myös Helsingin ja usean muun Uudenmaan kunnan koronakustannukset ovat suuret.

Kirjallinen kysymys KK 458/2020 vp

Eduskunta on edellyttänyt valtiovarainvaliokunnan mietinnössä hallituksen esitykseen kolmanneksi lisätalousarvioksi, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin uskottavan pelastuspaketin luomiseksi kunnille suomalaisten peruspalvelujen turvaamiseksi. Valiokunnan mietinnön mukaan tuki on ohjattava kunnille koronan aiheuttamien kustannusten sekä verotulomenetysten suhteessa. Myös vuoden ensimmäisestä ja toisesta lisätalousarvioesityksestä antamissaan mietinnöissä valtiovarainvaliokunta on korostanut mm. kuntien tuen tarvetta sekä sairaanhoitopiirien maksuvalmiuden parantamista.

Hallituksen on pidettävä kiinni siitä, että valtion talouden tukikokonaisuus ja kompensatio kunnille kohdennetaan koronasta aiheutuneiden tulomenetysten ja menolisäysten mukaisessa suhteessa eikä aluepoliittisin perustein. On olennaista todeta, ettei valtionosuusjärjestelmä palvele tilanteessa, jossa erityisesti palveluvaltainen Helsinki ja muu Uusimaa ovat kärsineet suurimmat koronan tuomat iskut.

Valtion ja suurimpien kaupunkiseutujen väliset maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksen aikaansaaminen on välttämätöntä niin, että valtio sitoutuisi suuriin ja nopeasti käynnistettäviin liikenneinvestointeihin. Sopimuksella on mahdollista edistää koko maan koronakriisistä palautumista ja vauhdittaa kestävä kasvun liikennejärjestelmää, asumista ja muuta elinympäristöä. Valtiovallan toimet saisivat uudenlaista vaikuttavuutta, kun sopimuksellisuutta pääkaupunkiseudun kanssa lisättäisiin myös muissa asioissa. Pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajat ovat esittäneet huolensa MAL-sopimusneuvottelujen viivästymisestä. Sopimusten ripeä aikaansaaminen on ratkaisevan tärkeää Helsingin seudun kehittämiseksi, elinvoimaisuudelle ja kilpailukyvyille sekä lisäksi koronakriisistä palautumiselle.

Pula osaajista on kasvun ja työllisyyden jarru pääkaupunkiseudulla. Helsingin ja Uudenmaan kansanedustajien neuvottelukunta on vaatinut korkeakoulujen lisäpaikkoja pääkaupunkiseudun korkeakouluihin. Tämä on perusteltua myös alueellisen tasa-arvon kannalta. Helsingin ja Uudenmaan alueella on alitarjonta aloituspaikoissa suhteutettuna ylioppilastutkinnon suorittaneisiin. Pääkaupunkiseudun nuorten eriarvoista tilannetta kuvaa se, että vuonna 2017 uusista ylioppilaisista 32 % tuli Uudeltamaalta, mutta opiskelupaikkoja alueella oli vain 27 % kaikista maamme korkeakoulupaikoista. Uudellamaalla on yli viisi ensisijaista hakijaa yhtä yliopiston aloituspaikkaa kohden, mikä on yli 25 % enemmän kuin missään muussa maakunnassa. Uudeltamaalta lähteekin ulkomaille korkeakouluopintojaan suorittamaan lähes 50 % enemmän nuoria kuin muualta Suomesta yhteensä. Esitys määrärahoista on tehtävä niin, että aloituspaikkoja voidaan lisätä jo ensi syksyille.

Hallituksen pitää antaa kesäkuun lisätalousarviossa eduskuntaan myös esitykset liikenneinvestointihankkeista sekä koronakriisin kunnille ja HUS:lle tuomien menetysten kompensatiosta. Suomen nousu koronakriisistä ja työllisyysasteen nosto pohjoismaiselle tasolle eivät onnistu ilman vahvaa metropoli- ja kaupunkipolitiikkaa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Kirjallinen kysymys KK 458/2020 vp

Mihin toimiin hallitus ryhtyy ensi syksyn korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämiseksi, tarvittavien määrärahojen myöntämiseksi sekä aloituspaikkojen suuntaamiseksi erityisesti Helsingin ja Uudenmaan korkeakouluihin alueellisen tasa-arvon vahvistamiseksi,

mihin toimiin hallitus ryhtyy Helsingin ja Uudenmaan seudun kuntien kumppanuuden sekä kaupunki- ja metropolipolitiikan vahvistamiseksi,

mihin toimiin hallitus ryhtyy MAL-sopimuksen aikaansaamiseksi ja siihen liittyvien hankkeiden rahoittamiseksi sekä joukkoliikenteen edistämiseksi,

mihin toimiin hallitus ryhtyy Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirille syntyneiden koronakustannusten korvaamiseksi suoraan yliopistolliselle sairaanhoitopiirille,

mihin toimiin hallitus ryhtyy uskottavan pelastuspaketin luomiseksi kunnille suomalaisten peruspalvelujen turvaamiseksi ja koronan aiheuttamien lisäkustannusten sekä verotulomenetysten kompensoimiseksi,

mihin toimiin hallitus ryhtyy edistämään yrittäjyyttä ja työllisyyttä Helsingissä ja muualla Uudellamaalla ja

mihin toimiin hallitus ryhtyy yrittäjyyden vauhdittamiseksi?

Helsingissä 2.6.2020

Sari Sarkomaa kok

Mia Laiho kok